

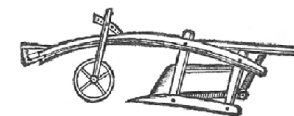
Külluseaegadel muutub see seos ähmaseks, kuid kerkib taas teravalt esile, kui põllumajandus vankuma lööb. Viimasel ajal on erosiooni tagajärgede eest pagevate keskkonnapõgenike küsimus hakanud kõigutama seni poliitilisele väljarändele kuulunud maailma suurima humanitaarprobleemi tiitlit. Ikaldust ja näljahäda peetakse sageli loodusõnnetusteks, kuid tegelikult on nad tihti samavõrra maa väära kohtlemise kui looduse kapriiside tagajärg.

SEITSE

Tolmutorm

Ükski inimene ei suuda tolmutormi peatada,
kuid üksainus inimene võib selle valla päästa.

USA PÕLLUMEESTE SOTSIAALSE KAITSE AMET

PÕHJA-KANADA LAUSA LUMMAS MIND, kui esimest korda selge ilmaga Seattle'ist Londonisse lendasin. Teised reisijad vaatasid mingit Hollywoodi seiklusfilmi, mina aga ahmisin silmadega üheksa kilomeetrit allpool mööda libisevat lagedate kaljude ja madalate järvedega kirjatud mõõtmatud tasandikku. Enne jääaega oli Põhja-Kanada kümnete miljonite aastate jooksul kaetud paksu mullakihi ja murenenud kivimitega. Arktikas kasvasid sekvoiad. Kui Maa umbes kaks ja pool miljonit aastat tagasi jahtuma hakkas ja algas jääaeg, kraapisid jääjõed Kanada kõvade kivimiteni paljaks, kandes muistse mulla Iowasse, Ohiosse ja isegi kaugele lõunasse Missourisse. Hiiglaslikelt jäälagendikelt lõõtsuvad tormituuled pööritasid mullatolmu siia-sinna ning vormisid sellest Kansase, Nebraska ja Dakotade pinnase. Need erosiooni kokku keerutatud geoloogilised tolmurullid on praegu maailma parimad põllumajandusmaad.

Liustikud koorisid mulda ka Põhja-Euroopast ja Aasiast, laotades tüsedaid peeneteraliste setete ehk lössi kihte enam kui viiendikule maismaast. Peamiselt aleuriidist ning vähemal määral savist ja liivast koosneval lössil kujuneb suurepärase põllumuld. Maakera viljaaitade tüsedad lössimullad, mille lähtematerjali liustikud kunagi Arktikas kaasa hõõveldasid ja tormituuled parasvöötme laiuskraadidele kandsid, on tänu rohkele mineraalisaldusele äärmiselt viljakad. Lössi on kerge künda, sest selles pole kive. Ent löss pole sidus ja taimestikust ilma jäädes erodeerub see tuule või vihma käes kiiresti.